

Nr 362.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till färdigställande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall; given Stockholms slott den 5 juni 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 juni 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, uppkommen fråga angående *anvisande av ytterligare medel till färdigställande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall* samt anför:

Med bifall till vad i propositionen nr 176/1938 föreslagits beslöt 1938 års riksdag (skrivelse nr 343), att i Sundsvall skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1938 framlagt förslag uppföras ett nytt sinnessjukhus för en beräknad kostnad av högst 10,400,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 362.

För ändamålet anvisades under åren 1938—1940 tillhopa 7,200,000 kronor. Dessa medel ha genom särskilda beslut ställts till byggnadsstyrelsens förfogande.

Under hänvisning till de på grund av krisen starkt ökade byggnadskostnaderna anmälde byggnadsstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1940, att kostnaderna för byggnadsföretaget i dess helhet dåmera måste beräknas till 11,500,000 kronor, vartill komme kostnaderna för inredande av skyddsrum, 160,000 kronor. För fullföljande av byggnadsföretaget erfordrades sålunda ytterligare ett belopp om $(11,500,000 + 160,000 - 7,200,000)$ 4,460,000 kronor. Detta belopp vore avsett till uppförande av, bland annat, personalbostäder, växthus och obduktionsbyggnad.

I proposition, nr 216, till 1941 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å kapitalbudgeten, Statens allmänna fastighetsfond, till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 5,926,000 kronor, varav 4,460,000 kronor voro avsedda för fullbordande av arbetet med uppförande av Sidsjöns sjukhus. Enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anförde t. f. chefen för socialdepartementet bland annat följande:

Byggnadsstyrelsen har med hänsyn till inträdda prisstegringar på byggnadsmarknaden verkställt en omräkning i vissa delar av de tidigare kostnadskalkylerna och samtidigt i anledning av erhållet uppdrag gjort byggnadsförslaget i avseende å personalbostäderna till föremål för en omarbetning i besparingsyfte.

Rörande sistnämnda fråga vill jag erinra om att 1938 års riksdag vid behandlingen av förslaget om ifrågavarande sjukhus' uppförande i anslutning till Kungl. Maj:ts uppfattning uttalade sig för nödvändigheten av en begränsning och förenkling av det av byggnadsstyrelsen föreslagna bostadsbeståndet för läkare och övrig personal. Enligt detta styrelsens förslag hade bostädernas uppförande beräknats draga en sammanlagd kostnad av 2,260,000 kronor. I det av styrelsen nu framlagda reviderade förslaget har framför allt en förhållandevis betydande reducering av antalet bostäder vidtagits, varigenom hithörande byggnadskostnader trots den inträdda prisstegringen ansetts kunna begränsas till 1,973,000 kronor. Det synes emellertid icke helt uteslutet, att ytterligare kostnadsminskningar äro möjliga. Jag vill därför förordna, att utlåtande från 1940 års civila byggnadsutredning inhämtas, innan uppförandet av personalbostadshusen i den av byggnadsstyrelsen föreslagna omfattningen påbörjas. Denna omprövning torde jämväl få omfatta förslagen rörande obduktionsbyggnad och växthus. Jag förutsätter vidare, att byggnadsstyrelsen vid utförandet av övriga kvarstående arbeten vid sjukhusbygget tillvaratager alla möjligheter för nedbringande av byggnadskostnaderna.

Riksdagen (skrivelse nr 276) biföll Kungl. Maj:ts i nyssnämnda proposition framlagda förslag.

Sedan 1940 års civila byggnadsutredning i yttrande den 14 maj 1941 föreslagit vissa avvikelser från de av byggnadsstyrelsen uppgjorda ritningarna för byggnadsföretaget, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1941 åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de av styrelsen uppgjorda ritningarna med däri av byggnadsutredningen föreslagna avvikelser låta för en kostnad av högst 1,555,000 kronor uppföra personalbostäder,

växthus och obduktionsbyggnad vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att styrelsen skulle härför ävensom för fullföljande av övriga med uppförandet av nämnda sjukhus förenade arbeten äga använda — utöver tidigare anvisade medel — ett belopp av högst 3,897,000 kronor.

På därom av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 29 september 1941 gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom brev den 17 oktober 1941, att styrelsen skulle för fullföljande av ifrågakvarande byggnadsarbeten äga använda jämväl återstoden, 563,000 kronor, av det av 1941 års riksdag för ändamålet anvisade anslaget.

Därmed hade således tillhopa 11,660,000 kronor ställts till byggnadsstyrelsens förfogande för uppförandet av Sidsjöns sjukhus.

I skrivelse den 29 november 1941 anförde byggnadsstyrelsen härefter, bland annat, följande:

Styrelsen har redan tidigare framhållit, att den för uppförande av personalbostäder, växthus och obduktionslokal beräknade kostnaden å 1,555,000 kronor syntes vara för låg. Styrelsen ansåge sig därför icke kunna igångsätta dessa arbeten under egen regi — vilket system för arbetenas utförande eljest tillämpades vid byggnadsföretaget — utan att dessförinnan genom infordrande av entreprenadanbud hava erhållit kännedom om den lägsta summa, för vilken byggnaderna kunde uppföras på entreprenad. Kostnaderna för byggnaderna uppgå enligt lägsta inkomna anbud — vilket vore bindande till och med den 15 december 1941 — till ett belopp av 1,815,750 kronor. I denna slutsumma ingå icke leverans och inläggning av linoleum, erforderliga planerings- och vägarbeten samt schaktnings- och sprängningsarbeten för utvändiga ledningar.

Samtliga nettokostnader för personalbostäderna, växthuset och obduktionsbyggnaden kunna, förutsatt att entreprenadsystemet tillämpas, beräknas till 1,927,750 kronor.

Härtill komma utgifter för administration och oförutsedda arbeten, vilka böra uppskattas lägst till 8 procent av slutbeloppet.

I skrivelse den 21 april 1941, däri byggnadsstyrelsen hemställt om godkännande av ritningarna till ifrågakvarande byggnader för att arbetena snarast därefter skulle kunna påbörjas, har byggnadsstyrelsen erinrat, att kostnaderna för byggnaderna i styrelsens skrivelse den 30 augusti 1940 upptagits till för bostäderna 1,973,000 samt för växthus och obduktionskapell 145,000 kronor, således sammanlagt till 2,118,000 kronor. I maj 1941 uppgjordes nya kostnadsberäkningar, vilka tillställdes 1940 års civila byggnadsutredning. Härvid förutsattes, att samtliga byggnader, förutom portvaktsbyggnad och obduktionsbyggnad, skulle uppföras i trä och alla möjligheter till förenklingar iakttagas. Dessa beräkningar utvisade en slutlig kostnad för byggnaderna, frånsett utgifter för administration och oförutsedda arbeten, av 1,755,000 kronor.

Hade dessa byggnadsarbeten kunnat igångsättas, såsom byggnadsstyrelsen planlagt, vid ingången av maj månad 1941, torde flertalet byggnader numera hava stått färdiga och väsentliga kostnader kunnat besparas. Till nyssnämnda belopp 1,755,000 kronor böra för arbetenas genomförande i egen regi, vilket föranleder minsta kostnader, överslagsvis räknat, läggas prisstegringar å materialier, körslor m. m. med omkring 80,000 kronor och utgifter för arbetenas bedrivande under ogynnsam årstid med omkring 20,000 kronor. Nettokostnaderna för byggnaderna skulle sålunda stiga till 1,855,000 kronor.

Såsom styrelsen i skrivelse den 29 september 1941 framhållit har styrelsen sökt att genom noggrant aktgivande på alla möjligheter begränsa byggnads-kostnaderna till den i skrivelsen den 30 augusti 1940 angivna kostnadsramen

av 11,660,000 kronor. För en dylik begränsning vore förutom ett i stort sett oförändrat prisläge förutsättningen, att alla möjligheter till besparingar iakttoges och att så allttjämt komme att ske, tills byggnadsföretaget fullbordats. Sedan den 30 augusti 1940, då denna kostnadsram angavs, hava icke oväsentliga prisstegringar å materialier m. m. inträtt. Sedan Kungl. Maj:t fattat beslut om sättet för uppförandet av nu förevarande byggnader, ämnar styrelsen uppgöra en definitiv kostnads kalkyl för byggnadsföretaget och, därest förhållandena så kräva, hos Kungl. Maj:t anmäla de kostnader för byggnadsföretagets färdigställande, vilka möjligen erfordras utöver till förfogande ställt belopp av 11,660,000 kronor.

I anledning av byggnadsstyrelsens framställning förklarade Kungl. Maj:t genom brev den 12 december 1941, att beslutet den 28 juni 1941 icke skulle utgöra hinder för byggnadsstyrelsen att, där så befunes oundgängligt, uppföra ifrågavarande personalbostäder, växthus och obduktionsbyggnad till en kostnad överstigande 1,555,000 kronor.

I skrivelse den 27 april 1942 har *byggnadsstyrelsen* framlagt definitiva kostnads kalkyler för uppförandet av Sidsjöns sjukhus. Efter att ha upplyst att samtliga arbeten beräknades vara avslutade under senare hälften av 1942 anför styrelsen:

Då sålunda den ekonomiska ställningen för byggnadsföretaget nu torde kunna överblickas, visar det sig vid den detaljerade kostnads kalkyl, som styrelsen uppgjort, att hittills anvisade medel icke komma att förslå för byggnadsföretagets fullbordande.

Såsom styrelsen tidigare framhållit har styrelsen genom vittgående besparingsåtgärder och förenklingar i arbetenas utförande sökt kompensera de prisstegringar på byggnadsmaterial, som inträtt efter krigsutbrottet och som allttjämt fortgå. De ursprungligen till 10,400,000 kronor beräknade totalkostnaderna skulle på grund av dylika fördyringar och med det utförande av byggnaderna, som ursprungligen avsetts, enligt styrelsens beräkningar ha kommit att uppgå till 14,000,000 kronor. Genom besparingsåtgärder har styrelsen emellertid lyckats begränsa denna slutsiffra för byggnadsföretaget till omkring 12,000,000 kronor.

Styrelsens förhoppningar att kunna helt kompensera prisstegringarna ha svikits på grund av en del förhållanden, som ej kunnat förutses. Sålunda beräknar styrelsen, att den omständigheten, att frågan om personalbostäderna m. m. vid sjukhuset gjordes till föremål för granskning och bearbetning av 1940 års civila byggnadsutredning, föranlett en försening av byggnadsföretagets slutförande med omkring 9 månader. Denna försening innebär, förutom merkostnader för själva bostadshusen med 100,000 kronor på grund av prisstegringar å materialier, körslor m. m. samt utgifter för arbetenas bedrivande under ogynnsam årstid, jämväl ökade kostnader för administration och arbetsledning samt fördröjt färdigställande av vägar, stängsel, planeringsarbeten, yttre ledningar och vissa arbeten även i övriga byggnader, som i annat fall kunnat samordnas med arbetena för bostadshusen. För bostadshusen uppkomna merkostnader beräknas härigenom uppgå till sammanlagt 185,000 kronor.

De senaste stränga vintrarna hava vidare förorsakat betydligt stegrade uppvärmningskostnader i under arbete varande byggnader. Härtill kommer den uppvärmning, som erfordras under instundande höst och som icke hade erfordrats, därest byggnadsföretaget icke försenats. Merkostnaden för uppvärmning beräknas uppgå till 120,000 kronor.

Ytterligare vill styrelsen framhålla, att ökningen i levnadskostnadsindex även medfört dyrtidstillägg på till arbetare utgående löner. Hittills har styrelsen i dyrtidstillägg utgivit ett belopp av i runt tal 136,000 kronor, och styrelsen beräknar, att detta belopp med nu rådande levnadskostnader kommer att stiga till 175,000 kronor, innan byggnadsföretaget slutförts.

De totala merkostnaderna uppgå sålunda till (185,000 + 120,000 + 175,000) 480,000 kronor.

Under förutsättning att inga ytterligare oförutsedda omständigheter inträffa, som mera väsentligt kunna inverka på den återstående delen av byggnadsföretaget, kan nyssnämnda belopp anses tillräckligt för byggnadsföretagets fullbordande.

På grund av vad byggnadsstyrelsen sålunda anført, får styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte från det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under kapitalbudgeten anvisa reservationsanslaget till oförutsedda utgifter till statens affärsverksfonder, statens allmänna fastighetsfond och fonden för förslag till statsverket till byggnadsstyrelsens förfogande ställa ett belopp av 480,000 kronor för fullföljande av byggnadsarbetena å Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Kostnaderna för uppförande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall beräknades ursprungligen till 10.4 miljoner kronor. Sedan vintern 1937—1938, då dessa beräkningar utfördes, har som bekant en betydande byggnadskostnadsstegring skett, vilken enbart från sommaren 1939 till hösten 1941 kan skattas till 25 å 30 procent av de omedelbart före krigsutbrottet rådande priserna. Det är med hänsyn härtill förklarligt, att arbetet icke kunnat slutföras inom den ursprungligen angivna kostnadsramen.

*Departements-
chefen.*

Riksdagen har hittills för ändamålet anvisat tillhopa 11,660,000 kronor; av denna summa hänför sig emellertid ett belopp av 160,000 kronor till ett från början ej förutsett behov, nämligen inrättandet av skyddsrum. Med statsmakternas godkännande ha de från början beräknade kostnaderna alltså måst överskridas med 1.1 miljoner kronor eller ungefär 10 procent.

För att motverka byggnadskostnadsstegringen har ett flertal besparingsåtgärder i avseende å företaget vidtagits. Av propositionen nr 267 till innevarande års riksdag framgår emellertid, att en av dessa åtgärder — avseende minskning i antalet för sjukhuspersonalen avsedda familjebostäder — till följd av rådande bostadsbrist icke kunnat fullföljas. Härigenom har medelsbehovet ökats med ett i nyssnämnda proposition äskat belopp av 375,000 kronor. Medräknas sistnämnda belopp uppgår den hittillsvarande medelsanvisningen till uppförande av Sidsjöns sjukhus till något över 12 miljoner kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu, sedan definitiva kostnadskalkyler uppgjorts, anmält, att ett ytterligare belopp om 480,000 kronor erfordras för sjukhusets färdigställande. Kostnadsstegringen beror enligt vad styrelsen meddelat främst på den fortsatta byggnadskostnadsökningen; vissa icke förutsebara omständigheter, däribland de två sistförflutna, osedvanligt stränga vintrarna ha därjämte vållat fördyringar vid företagets utförande.

Då anledning till erinran mot styrelsens beräkningar beträffande kostnadsökningen icke synes mig föreligga, torde det vara nödvändigt att, såsom sty-

relsen föreslagit, för sjukhusets färdigställande anvisa ett ytterligare belopp av 480,000 kronor. Den totala kostnaden för sjukhusets uppförande skulle då uppgå till i runt tal 12.5 miljoner kronor. De ursprungligen beräknade kostnaderna skulle sålunda komma att överskridas med omkring 20 procent.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att för täckande av den uppkomna merkostnaden skulle anlitas ett å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under kapitalbudgeten anvisat reservationsanslag till vissa oförutsedda utgifter. Då förutsättningarna för disposition av nämnda anslag knappast föreligga, vill jag i stället förordna, att ett anslag för ändamålet nu äskas av riksdagen. Anslaget, som torde böra upptagas å kapitalbudgeten för nästa budgetår under statens allmänna fastighetsfond, kan lämpligen erhålla benämningen Färdigställande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å kapitalbudgeten, Statens allmänna fastighetsfond, till *Färdigställande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 480,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Jan-Erik Stenius.